

Qoşa bayrağın kölgəsində türk qardaşlığı

*100 yaşlı Türkiyə Cümhuriyyəti
Turana gedən yolumuzda lokomotivdir*

Bu gün – oktyabrın 29-da Türkiyə Cümhuriyyətinin 100 yaşı tamam olur. Anadolu türkləri bu cümhuriyyəti böyük Türk dünyasına bəxş etmiş Mustafa Kamal Atatürk haqqında yazırlar ki, o, Osmanlı imperiyasının külü altından, xarabalıqları içərisindən qüdrətli, demokratik, Avrasiyada söz sahibi olan Türkiyə Cümhuriyyətini yaratmışdır.

Dünya tarixçiləri hələ də heyranlıqla qeyd edirlər ki, o, çox mümkünsüzləri mümkün edən tarixi şəxsiyyət idi. Atatürk Osmanlı imperiyasının yerində Türkiyə dövlətini quranda türklərin torpağına, sərvətinə, mədəni və mənəvi irsinə qənim kəsilənlərin, ona düşmənçilik edən qüvvələrin, ərazilərinə göz dikən dövlətlərin sayı-hesabı yox idi. Amma Atatürk son iki minillik tarixdəki çoxsaylı türk bədxahlarına qarşı təkba-

şına mübarizə aparmaq təcrübəsinin yeni nümunəsini yaratdı və qalib gəldi.

Həmin illərdə Anadolu türklərinin yaşadığı məşəqqətlər də bizə yaxşı tanışdır, göstərdikləri şücaətlər də. Çünki Türkiyə Cümhuriyyətinin yaranmasından beş il əvvəl biz də öz müstəqil dövlətimizi yaratmışdıq. Ancaq düşmənlər çox olduğuna görə, həmin dövləti qoruya bilmədik. Həm də ona görə qoruya bilmədik ki, həmin illərdə bizim

Atatürkü də yox idi, Heydər Əliyevimiz də. Ancaq 70 ildən sonra dövlət müstəqilliyimizi bərpa edəndə artıq bizim Heydər Əliyevimiz var idi və o, Atatürkün Anadolu türklərinə etdiyi liderliyi, öndərliyi Azərbaycan müstəvisində təkrar edərək, bizim gənc müstəqil dövlətimizin bugünkü uğurlarının təməlini qoymuşdur. Əminliklə deyə bilərik ki, Ümmümilli liderin Naxçıvana rəhbərlik etdiyi illərdə muxtar respublikanın xilas edilməsinin çıxış yolunu Türkiyədə görməsi və 1992-ci il mayın 28-də “Ümid körpüsü” adlı tarixi fakta imza atılması da məhz həmin təməl daşlarından biri idi.

(ardı 7-ci səhifədə)

Qoşa bayrağın kölgəsində türk qardaşlığı

100 yaşlı Türkiyə Cümhuriyyəti Turana gedən yolumuzda lokomotivdir

(əvvəli 1-ci səhifədə)

“Türkiyə Cümhuriyyəti” – deyəndə, mən hər şeydən və hər kəsdən əvvəl Məhməd Akif Ərsoyun yazdığı “İstiqlal marşı”nı xatırlayıram. On il əvvəl İstanbuldakı Lütü Kirdar adına Mədəniyyət Sarayında möhtəşəm bir beynəlxalq tədbirdə iştirak edirdik. Axşam oteldə Cənubi Azərbaycandan, İraqdan və Gürcüstandan gəlmiş türklərlə xeyli və əhatəli söhbət etdik. Mən ortaya hamıya ünvanlanan bir sual atdım: “Türkiyə Cümhuriyyəti – deyəndə öncə kimi və

Ancaq türk ziyalıları sosial şəbəkələrdə Atatürk haqqında danışarkən bir faktı yada salırlar: “Mustafa Kamal paşa müasir Türkiyə Cümhuriyyətinin yaradılmasına çalışarkən, öz tərəfdarlarına ilk müraciətini “Ey böyük türk milləti!” xitab ilə başlamışdı. Ondan əvvəlki türk rəhbərləri isə öz müraciətlərinə “Ey mənim təbəələrim!” və digər bu kimi ifadələrlə başlayırdılar. Yeni, Atatürk təkcə Türkiyə Cümhuriyyətini yaratmışdı, həm də türk xalqının hörmətinin, izzətinin, ləyaqətinin yeni mərhələsinin təməlini qoymuşdu.

öz mövqeyini yaxşılaşdırmaqda davam edir.

Ərdoğan Türkiyəsi bu gün nəinki Türk Dövlətləri Təşkilatının flaqmanı, Turan ideyasının əsas lokomotivlərindən biri, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının aparıcı mərkəzlərinin ən öndə olanı kimi, həm də Avropada, Asiyada, Afrikada öz sözünü deyib, öz siyasətini uğurla davam etdirən qüdrətli NATO ölkəsidir.

Beynəlxalq aləmdəki haqsızlıqlara, ikili standartlara, eləcə də islamofobiya və türkfobiya meyillərinə açıq şəkildə etiraz edən Türkiyə Prezidenti BMT tribunəsindən dəfələrlə bəyan etmişdir ki, “Dünya beşdən böyükdür!” Yeni, Türkiyə dövləti BMT Təhlükəsizlik Şurasının daimi üzvü olan beş ölkənin beynəlxalq aləmdə baş verən prosesləri, yaranmış münaqişələrin həllini öz istədikləri şəkildə istiqamətləndirməsinə açıq şəkildə etiraz edir.

Türkiyə Cümhuriyyətinin qüdrətli və qətiyyətli olmasının müsbət nəticələrini biz – azərbaycanlılar da görmüşük. Belə ki, Prezident İlham Əliyevin dediyi kimi, İkinci Qarabağ müharibəsinin başladığı ilk saatdan etibarən Türkiyə bizim yanımızda olmuşdur. Elə Azərbaycan da Türkiyədəki məlum çevriliş cəhdi, dağıdıcı zəlzələlər, meşə yanğınları kimi, mənfi hallarla yanaşı, bütün xoş günlərdə və sevindirici məqamlarda da Türkiyənin yanında dayanmışdır.

Bu sətirləri iki qardaş dövlətin prezidentlərinin böyük tarixi hadisələr zamanı səsləndirdikləri fikirlərlə tamamlamaq istəyirik. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev bu il aprelin 29-da İstanbulda keçirilən “TEKNOFEST” aerokosmik və texnologiya festivalındakı çıxışında demişdir: “Bu gün Türkiyə Avrasiyanın ticarət, enerji, nəqliyyat, siyasi mərkəzidir. Gündən-günə Türkiyənin önəmi, rolu artır. Türkiyənin güclü sənayesi həm Türkiyəni gücləndirir, həm də Türkiyənin müttəfiqlərini gücləndirir. Türk Ordusu bu gün dünya çapında ən öndə olan orduların sırasındaıdır. Türkiyənin müdafiə sənayesi bu gün bütün dünya tərəfindən qəbul edilir. Ən inkişaf etmiş, ən çağdaş, ən modern müdafiə sənayesi həm Türkiyəni, həm bizi gücləndirir və uzun illər bundan sonra Türkiyənin təhlükəsizliyini təmin edəcəkdir”.

Cənab Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğan isə 2021-ci il oktyabrın 26-da Zəngilanda mətbuat üçün verdiyi bəyanatda bunları bildirmişdir: “Biz bölgədə davamlı sülhün və hərtərəfli normallaşmanın tərəfdarıyıq. Bu coğrafiyadan keçəcək quru və demir yolu xətləri təkcə Azərbaycan və Türkiyə üçün deyil, bütün bölgə ölkələri üçün iqtisadi və ticari firsətlər yaradacaq... Mehriban qonşuluğun əsasını məhz bu anlayış təşkil edir. Bu məsələlərdə Ermənistanın Azərbaycana qarşı münasibətdə səmimi iradəsinə zərurət var. Əgər Ermənistan Azərbaycana qarşı xoş məram nümayiş etdirərsə, Ermənistanla Türkiyə arasında münasibətlərin normallaşmasına maneə qalmayacaq”.

Sonda onu da deməliyə ki, mütəxəssislərin fikrincə, dövlət başçılarımızın ən böyük uğuru 2021-ci il iyunun 15-də imzalanmış “Qarşılıqlı müttəfiqlik fəaliyyəti haqqında Şuşa Bəyannaməsi”dir.

İttifaq MIRZƏBƏYLİ
XQ

ya nəyi xatırlayırsınız?” Urmiyadan gələn türk dedi ki, Atatürkü. Gürcüstandan gəlmiş türk dedi ki, türk dünyası ölkələrinin Atatürkü tək qoymamasını. Bizim o zaman Türkiyəyə qızıl və pul yardımı etməyimizi nəzərdə tuturdu. İraqdan gəlmiş türk isə ayağa qalxaraq, Məhməd Akif Ərsoyun “İstiqlal marşı”nı oxumağa başladı. O, marşın altıncı bəndini oxuyanda, artıq özünün də gözlərindən “leysan” tökülürdü, biz də özümüzü ağlamaqdan saxlaya bilmirdik:

**Basdıgın yerləri “torpaq”
deyib keçmə, tanı!**
**Düşün altındakı minlərlə
kəfənsiz yatmanı!**
**Sən şəhid oğlusan, incitmə,
yazıqdır, atanı,**
**Vermə, dünyaları alsan da
bu cənnət vatanı!**

O, marşı oxuyub qurtarandan, üreyini və gözlərini boşaldandan dərhal sonra otel xidmətçilərindən biri əlindəki məcməyini bayraq kimi yuxarı qaldıraraq, marşın ilk sətirini təkrar elədi:

**Qorxma, sönməz bu
şəfəqlərdə üzən al bayraq...**

Olduqca unudulmaz lövhə idi və nə yaxşı ki, Allah mənə həmin anların qürurunu yaşamağı qismət eləmişdi. Mən o gün bir daha əmin oldum ki, türk xalqı Atatürk Türkiyəsini əbədi yaşadacaq.

Bu məqamda başqa bir faktı da xatırlatmaq istəyirəm. Belə ki, Osmanlı dövlətinə, onun sultanlarına bütün türk xalqları kimi, bizim də böyük hörmət və ehtiramımız var və həmişə də olacaq. Çünki həmin dövrlər türk xalqının keçdiyi böyük və unudulmaz tarixdir. Yeri gəlmişkən, xatırladaq ki, 2019-cu ildə bu dövlətin qurulmasının 720-ci ildönümü qeyd olunmuşdu. Bu, öz yerində.

İndi isə bəzi tarixi faktları yada salaq. Türkiyə Cümhuriyyəti 1923-ci il oktyabrın 29-da Türkiyə Böyük Millət Məclisi tərəfindən elan edilmişdir. 1925-ci ildə isə həmin günün türk dövlətinin yaranması günü kimi qeyd olunması barədə qanun qəbul olunub. Tarixçilər yazırlar ki, müasir türk dövlətinin qurulması türk milləti və bu ölkənin varlığı uğrunda mübarizə aparanaqlar üçün böyük sınaqlar hesabına başa gəlib. Türkiyə Cümhuriyyətinin yaradılması Birinci dünya müharibəsi illərində və ondan sonra Osmanlı dövlətini parçalayıb məhv etmək istəyənlər üzərində qələbənin nəticəsidir.

Məlum faktdır ki, Birinci dünya müharibəsində Osmanlı Dövləti məğlubiyyətə uğradıqdan sonra ərazisi işğala məruz qalmışdı. O zaman Mustafa Kamal Atatürkün başçılıq etdiyi hərəkatın mübarizəsi 1923-cü ildə milli qüvvələrin qələbəsi ilə başa çatdı. 1920-i il aprelin 23-də Ankarada Böyük Millət Məclisi quruldu. 1922-ci il noyabrın 1-də isə Osmanlı dövlətinin fəaliyyətinin dayandırıldığı elan edildi. 1923-cü ildən Türkiyə parlament üsul-idarəsi ilə idarə olunurdu. 2018-ci ildən isə ölkə prezident üsul-idarəsinə keçdi. Ölkənin ilk Prezidenti Mustafa Kamal Atatürk (1923-1938) oldu. Hazırda Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğandır. Bu gün ölkə əhalisinin sayı 85 milyon nəfərdən çoxdur.

Xüsusilə vurğulanmalı məqamlardan biri də odur ki, geridə qalan bir əsrdə çox proseslər dəyişsə də, Türkiyə Cümhuriyyətinin düşmənləri dəyişməyib. Həmin qüvvələr bu gün başqa fəndlərlə, ssenarilərlə cümhuriyyəti məhv etmək istəyirlər. Ancaq tarixin çox sınaqlarından uğurla çıxmış Türkiyə Cümhuriyyəti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın rəhbərliyi altında nəinki kiminsə təzyiqlərindən sarsılmaz, əksinə, daha da qüdrətlənərək bölgədə və dünyada